

กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด*

THE PROCESS OF CREATING A LEARNING NETWORK IN THE COMMUNITY: A CASE STUDY OF LAN SAKA AGRICULTURAL COOPERATIVE GROUP LIMITED

นุรีนา สุวรรณ

Nureena Suwan

ซูไมยะ แสงสินธุ์

Sumaiyah Saengsin

สุนิชา สามะ

Sunisa Sama

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

จรรยาพร เหมรังสี*

Jaruyaporn Hemrangsee*

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

เมธาวิรินทร์ จำนงค์ธรรม

Methawirin Chamnongtham

นักวิชาการอิสระ

Independent Academic, Thailand

*Corresponding author E-mail: jaruyaporn.hem@sbss.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด และ 2) ศึกษาสภาพปัญหา และการบริหารจัดการของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 3 คน และ 2) กลุ่มผู้ส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด มีจำนวน 3 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ และสนับสนุนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนมีพัฒนาการการเกิดกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 4 ขั้นตอน คือ 1.1) ขั้นตอนตัวของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 1.2) ขั้นตอนการรวมตัวกันของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 1.3) ขั้นตอนการผลิตสินค้าภายในกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด และ 1.4) ด้านขั้นตอนการบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 2) สภาพปัญหาของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด คือ ปัญหาการผลิตสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด ปัญหาบรรจุภัณฑ์กลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด ปัญหาด้านการตลาดของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด

และ ปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด ส่วนหลักการบริหารจัดการของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด ได้แก่ 1) ความพอประมาณกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 2) ความมีเหตุผลกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 3) การมีภูมิคุ้มกันกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 4) การมีความรู้กลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 5) การมีคุณธรรมกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด

คำสำคัญ: กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน, สหกรณ์การเกษตร, กลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

The objectives of this article were as follows: 1) Study the process of creating a learning network in the community of the Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited and 2) Study the problems and management of the Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited. The research used a qualitative research method, using a questionnaire. The sample was derived from purposive sampling. They were divided into two groups: 1) The primary informant included a total of three people from Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, Tha Di Sub-district, Lan Saka District, Nakhon Si Thammarat Province, and 2) The group of three people who promoted and supported the management of Lan Saka Agricultural Cooperative Group, all of them were experts with knowledge and support for Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited. The data was analyzed using descriptive analytics. The results of the research indicated that 1) The process of creating a learning network in the community included the development of the Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited with four steps: 1.1) The formation of the Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, 1.2) The incorporation of the Lan Saka Agricultural Cooperatives Limited, 1.3) The production of products within the Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, and 1.4) Group management of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited; 2) Problems of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited indicated, including production problems of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, packaging problems of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, marketing problems of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, and management problems of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited. The principles for managing the Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited included the following details: 1) Moderation in Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, 2) Reasonableness in Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, 3) Self-immunity of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, 4) Knowledgeableness of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, and 5) Morality in Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited.

Keywords: The Process of Creating a Learning Network in the Community, Agricultural Cooperative, Lan Saka Agricultural Cooperative Group of Nakhon Si Thammarat Province

บทนำ

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนมีรากฐานมาจากแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเน้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนอกห้องเรียน และตลอดช่วงชีวิตของบุคคล ซึ่งเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนมีบทบาทสำคัญในการ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้โอกาสสมาชิกในชุมชนได้เรียนรู้ และพัฒนาทักษะอย่าง

ต่อเนื่อง เพิ่มการเข้าถึงการศึกษา ช่วยให้ผู้ที่อาจไม่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาแบบดั้งเดิมได้มีโอกาสเรียนรู้ สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิก ตอบสนอง ความต้องการเฉพาะของชุมชน ช่วยให้ชุมชนสามารถระบุ และตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจง ของตน ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาแรงงานที่มีทักษะ และการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ เพิ่มความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน โดยการให้โอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง ซึ่งนำไปสู่สุขภาพที่ดีขึ้น ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และการมีส่วนร่วมทางสังคมที่มากขึ้น (ณัฐพนธ์ สุกุลพงษ์, 2565)

“ท่าดี” เป็นตำบลเล็ก ๆ มีอายุมากกว่า 300 ปี ตั้งอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขาในอำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช มี “คลองท่าดี” เป็นเส้นทางคมนาคมสายหลักระหว่างชุมชนในละแวกนั้น นอกจากนี้ยังมี “คลองปริก” ที่ชาวบ้านใช้เป็นแหล่งน้ำสำคัญในการผลิต และบริโภค ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ดังกล่าว ผู้คนในชุมชนแห่งนี้จึงมีอาชีพทำการเกษตร โดยพืชที่ชาวบ้านนิยมปลูกได้แก่ ผลไม้ต่าง ๆ และยางพาราปัจจุบัน ตำบลท่าดี ได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน มีประชากรประมาณ 8,028 คน 1,344 หลังคาเรือน การเป็นชุมชนขนาดเล็กในที่ราบเชิงเขา และมีวิธีการผลิตแบบเกษตรกรรม ทำให้ชุมชนแห่งนี้ต้องพึ่งพา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนต้องพึ่งพากันเองในชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง มีการรวมเป็นกลุ่มออมทรัพย์ ทั้งที่อยู่ในรูปของการออมทรัพย์เพื่อการผลิต เช่น กลุ่มออมทรัพย์เกษตรกรรมมะม่วงทอง กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต หมู่ 5 และ กลุ่มออมทรัพย์ทั่วไป เช่น ธนาคร หมู่บ้าน บ้านดินดอน กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลท่าดี กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนมะม่วงทอง กองทุนหมู่บ้าน บ้านไผ่ซิง เป็นต้น และการรวมกลุ่มสหกรณ์ การเกษตรเพื่อประกอบอาชีพเสริมในรูปของกลุ่มปลูกผลไม้ กลุ่มปลูกมันเทศ กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า ไปจนถึงการรวมกลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น ซึ่งมีการบูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนต่าง ๆ (สำนักพัฒนานวัตกรรมชุมชน จัดการความรู้ และการสื่อสาร, 2562)

สหกรณ์การเกษตรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภาคการเกษตร และความเป็นอยู่ของเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้ 1) เพิ่มอำนาจการต่อรองให้เกษตรกร สหกรณ์ช่วยให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันเพื่อ ต่อรอราคาผลผลิต และปัจจัยการผลิตได้ดียิ่งขึ้น ลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง และลดความเสี่ยงจากการผันผวน ของราคาตลาด 2) ลดต้นทุนการผลิต สหกรณ์จัดหาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และเครื่องจักรกลการเกษตร ในราคาที่ถูกลง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต 3) เพิ่มรายได้ และ ความมั่นคง สหกรณ์ช่วยเกษตรกรเข้าถึงตลาดใหม่ ๆ และเพิ่มโอกาสในการขายผลผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ ผลผลิตทางการเกษตร ผ่านการแปรรูป และการตลาด 4) ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน สหกรณ์ส่งเสริมการใช้ ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและการเกษตรแบบยั่งยืน ช่วยเกษตรกรปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ และความท้าทายอื่น ๆ และ 5) สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน สหกรณ์เป็นศูนย์กลางของชุมชน เกษตรกรรม ส่งเสริมความร่วมมือ และ ความสามัคคีในหมู่เกษตรกร สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ และสังคมให้กับ สมาชิก โดยรวมแล้ว สหกรณ์การเกษตร มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกร ลดความเหลื่อมล้ำ ทางสังคม และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในภาคการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2551) และในช่วงปี พ.ศ. 2558 - 2565 ประเทศไทยมีการจดทะเบียนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มเกษตรกรชุมชนของไทยโดย ภาพรวมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางปฏิบัติกลับมีกลุ่มวิสาหกิจหรือเกษตรกรชุมชนลดน้อยลงจึงต้องมึ การศึกษากระบวนการ และแนวทางการบริหารจัดการเพื่อช่วยเหลือกลุ่มวิสาหกิจ หรือกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ให้ยังคงอยู่ และพัฒนาต่อไป (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (สสว.), 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้ามีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ กลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกาเพราะเป็นกลุ่มสหกรณ์ที่น่าสนใจได้เรียนรู้ถึงประวัติความเป็นมาของกลุ่มสหกรณ์ การเกษตรว่ามีความเป็นมาอย่างไร และมีความเกี่ยวข้องกับคนในชุมชนอย่างไร และก่อให้เกิดผลประโยชน์กับ สมาชิกผู้สนใจเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และการบริหารจัดการของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) ทั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วยใช้เกณฑ์จากผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา ผู้ที่มีองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร และวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งหมด 3 คน และผู้ให้ข้อมูลรอง (Secondary Informants) โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) รวมทั้งหมด 3 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วยผู้ที่ส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 คน

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ เป็นแนวคำถามที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ซึ่งเครื่องมือในการวิจัยได้ผ่านการหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัยพร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่ข้างนอกไม่เข้าร่วมในกิจกรรมบางกิจกรรม และเครื่องบันทึกภาพ เป็นการใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพจากโทรศัพท์มือถือเพื่อถ่ายภาพประกอบในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อน สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำตัวเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การปรับตัวให้เข้ากับชุมชน ประสานงานโดยใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดแบบเจาะลึกโดยนัดวัน เวลา และสถานที่ จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล และรายละเอียดแต่ละประเด็น โดยพบปะพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมายพร้อมถ่ายภาพประกอบ และรวบรวมวิเคราะห์ และสรุปผลหากปรากฏว่าขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใดก็ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และสรุปเป็นองค์ความรู้ที่เป็นพื้นฐานของการศึกษาที่สำคัญ ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเตาชีวมวล และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อศึกษาข้อมูลจริง เพื่อวางแผนทางการศึกษาให้ได้ประเด็นที่ครอบคลุม และรอบด้านมากที่สุด การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นปฏิบัติการภาคสนามผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่าง และกิจกรรมโครงการเป้าหมาย ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษา และตรวจสอบความเชื่อมั่น และนำเสนอผลการศึกษาวิจัยในรูปแบบการพรรณนาตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนตัวของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด พบว่า กรมสหกรณ์ที่ดินมีนโยบายที่จะช่วยเหลือสิทธิที่อยู่ในบริเวณซึ่งได้รับน้ำจากโครงการชลประทาน ซึ่งอยู่ในท้องที่ อำเภอเมือง และอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อหาเส้นทางที่จะปรับปรุงและส่งเสริมอาชีพของราษฎรด้วยวิธีสหกรณ์ 2) ขั้นตอนการปฏิบัติ พบว่า มีการพูดคุยร่วมกัน จึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม ในปี 2514 แล้ว กลุ่มได้พูดคุยตกลงกันว่าต้องมีการวางแผน วางกฎระเบียบ

และวางแผนงานในการทำงานของกลุ่มตามหน้าที่ความรับผิดชอบ 3) ขั้นการขยายตัว พบว่า การรวมตัวกลุ่มโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิกและช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น และ 4) ขั้นการมีส่วนร่วม พบว่า สมาชิกกลุ่ม และคนในชุมชนมีการแบ่งหน้าที่กัน และทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สภาพปัญหา และการบริหารจัดการของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด พบว่า สภาพปัญหาจากบริบทชุมชน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ชาวบ้านได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อทำเป็นอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ ความต้องการการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งการบริหารจัดการของกลุ่มฯ สามารถอธิบายตามแต่ละประเด็น ดังนี้

2.1 สภาพปัญหาการผลิต พบว่า สภาพปัญหาการผลิต มีการผลิตสินค้าตามฤดูกาล เพราะสหกรณ์นี้เป็นการผลิตผลไม้ และการให้เงินกู้กับสมาชิก และผู้มีส่วนร่วมในกลุ่มเป็นหลัก และระหว่างการทำไร่ให้ผลไม้ ออกผลทำให้ต้องใช้เวลานานเพื่อรอให้ผลผลิตโต ทำให้สินค้าขาดการผลิต

2.2 สภาพปัญหาการบริหารจัดการ พบว่า บรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นเชิง เพื่อบรรจุผลไม้ ถ้าหากเราใส่ผลไม้เยอะ และแน่นจนเกินไปทำให้ผลไม้ช้ำได้ และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นพลาสติกหากเก็บไว้นานจะทำให้บรรจุภัณฑ์นั้นชำรุด และฉุพังได้

2.3 สภาพปัญหาด้านการตลาด พบว่า บางครั้งเมื่อมีผลผลิตออกมาพร้อม ๆ กันในหลายพื้นที่ ก็จะทำให้สินค้าล้นตลาด และทำให้ราคาของสินค้าลดลง

2.4 สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า คนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำงาน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ คนในกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อบทบาท และหน้าที่ของตนเอง

การบริหารจัดการภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความพอประมาณ พบว่า ต้องเป็นไปตามกฎของราชการ และของกลุ่มต้องให้ความเป็นธรรมกับสมาชิกทุกคนโดยเท่าเทียมกันต่อมีความโปร่งใส การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความมีเหตุผล พบว่า ปัจจัยสำคัญที่จะต้องทำให้สหกรณ์ก้าวไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์ คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ไม่ว่าจะเป็นร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมลงทุน และร่วมตัดสินใจในเบื้องต้นการรวมกลุ่มกันจะอาศัยการระดมทุนจากสมาชิกเพื่อเป็นทุนในการดำเนินงาน การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีภูมิคุ้มกัน พบว่า การจัดโครงการรายงาณกำไรหรือการจัดโครงการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนเสียใหม่ด้วยความตั้งใจที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อกำไรตามที่ผู้บริหารต้องการ การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีความรู้ พบว่า มีหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินของ ส่วนงาน การจัดทำแหล่งที่มา และใช้ไปขอเงินทุน การดูแลสภาพคล่องรายวัน และการดำรงสภาพคล่องส่วนเกินให้เหมาะสมเพียงพอกับระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ และระยะเวลาที่จะอยู่รอดได้ภายหลังวิกฤติ และการบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีคุณธรรม พบว่า ปัจจัยทั้งด้านอุปสงค์ และอุปทานของสภาพคล่องจะเปลี่ยนแปลงไปซึ่งทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างอุปสงค์ และอุปทาน หน้าที่ของ ธปท.คือ จะต้องเข้าไปบริหารจัดการเพื่อปรับปรุงสมดุลดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อให้อัตราดอกเบี้ยนโยบายสอดคล้องกับอัตราดอกเบี้ยนโยบายที่กำหนด (กนง) กำหนดแนวทางที่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจไม่ร้อนแรงหรือซบเซาจนเกินไปในระยะข้างหน้ารวมทั้งช่วยดูแลอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ในกรอบเป้าหมาย

อภิปรายผล

ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การเกษตรฯ การดำเนินการปฏิบัติฯ การขยายตัว และการมีส่วนร่วม สามารถดำเนินการได้โดยกระบวนการจัดตั้ง การเตรียมการ การประสานงาน ประชุมผู้ที่ประสงค์จะเป็นสมาชิก ประชุมคณะกรรมการ ยื่นเอกสารเพื่อขอจดทะเบียน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ รวมกลุ่มบุคคลที่ประสงค์จะจัดตั้งสหกรณ์ เป็นบุคคลธรรมดา และบรรลุนิติภาวะ มีปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ และสังคม

มีความสนใจ เสียสละ มีวินัย และซื่อสัตย์สุจริต ผู้แทนกลุ่มบุคคลประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อขอคำแนะนำ ให้การศึกษาอบรมแก่กลุ่มบุคคลโดยเจ้าหน้าที่ ของหน่วยงานในพื้นที่ ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง กำหนดวันประชุมในขั้นตอนต่อไป กำหนดข้อสหกรณ์ คัดเลือกคณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ ไม่น้อยกว่า 10 คน เสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดประเภท วัตถุประสงค์ แผนดำเนินการ และร่างข้อบังคับสหกรณ์ ตามลำดับ สอดคล้องกับ ประสิทธิ์ เหยกกลิ่น ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.82) โดยงานประชาสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.73) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ งานรวมกิจกรรมชุมชน และงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยงานที่มีระดับ การปฏิบัติต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.87) คือ งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ 2) แบบอย่างที่ดีในการบริหารงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน พบว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญมากที่สุดในงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รองลงมาคืองานรวมกิจกรรมชุมชน และ 3) รูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 โครงสร้าง และบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ส่วนที่ 3 แนวทางบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ส่วนที่ 4 องค์ประกอบ และตัวชี้วัดความสำเร็จของงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขการนำรูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนไปใช้ ผลการตรวจสอบรูปแบบพบว่า มีความเหมาะสม และสามารถนำไปปฏิบัติได้ (ประสิทธิ์ เหยกกลิ่น, 2557)

สภาพปัญหาของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา

สภาพปัญหาการผลิต พบว่า สภาพปัญหาการผลิต มีการผลิตสินค้าตามฤดูกาล เพราะสหกรณ์นี้เป็นการผลิตผลไม้ และการให้เงินกู้กับสมาชิก และผู้มีส่วนร่วมในกลุ่มเป็นหลัก และระหว่างการทำไร่ให้ผลไม้ออกลูกออกผลทำให้ต้องใช้เวลานานเพื่อรอให้ผลผลิตโต ทำให้สินค้าขาดการผลิต

สภาพปัญหาการบรรจุภัณฑ์ พบว่า บรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นเชิง เพื่อบรรจุผลไม้ ถ้าหากเราใส่ผลไม้เยอะ และแน่นจนเกินไปทำให้ผลไม้ช้ำได้ และบรรจุภัณฑ์ก็เป็นพลาสติกหากเก็บไว้นานจะทำให้บรรจุภัณฑ์นั้นชำรุด และผู้พึงได้

สภาพปัญหาด้านการตลาด พบว่า บางครั้งเมื่อมีผลผลิตออกมาพร้อม ๆ กันในหลายพื้นที่ ก็จะทำให้สินค้าล้นตลาด และทำให้ราคาของสินค้าลดลง

สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า คนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำงาน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ คนในกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อบทบาท และหน้าที่ของตนเอง (กานต์ กัลปตินันท์, 2550)

การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่ม

การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความพอประมาณ พบว่า ต้องเป็นไปตามกฎของราชการ และของกลุ่ม ต้องให้ความเป็นธรรมกับสมาชิกทุกคนโดยเท่าเทียมกันต่อมีความโปร่งใส สอดคล้องกับการประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดจันทบุรี ที่พบว่า ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน คือ การใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เน้นการจ้างงาน ความประหยัด ซื่อสัตย์ และความสามัคคีปรองดอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (ธนาวุฒิ พิมพ์กิ และจันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์, 2557)

การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความมีเหตุผล พบว่า ปัจจัยสำคัญที่จะต้องทำให้สหกรณ์ก้าวไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์ คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ไม่ว่าจะเป็นร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมลงทุน และร่วมตัดสินใจในเบื้องต้นการรวมกลุ่มกันจะอาศัยการระดมทุนจากสมาชิกเพื่อเป็นทุนในการดำเนินงาน (ลำยอง ปลั่งกลาง, 2550)

การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีภูมิคุ้มกัน พบว่า การจัดโครงการรายงานกำไรหรือการจัดโครงสร้างการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนเสียใหม่ด้วยความตั้งใจที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อกำไรตามที่ผู้บริหารต้องการ

การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีความรู้ พบว่า มีหน้าที่บริหารจัดการสินทรัพย์ของ ส่วนงาน การจัดทำแหล่งที่มา และใช้ไปขอเงินทุนการดูแลสภาพคล่องรายวัน และการดำรงสภาพคล่องส่วนเกินให้เหมาะสมเพียงพอกับระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ และระยะเวลาที่จะอยู่รอดได้ภายหลังวิกฤติ สอดคล้องกับการบริหารจัดการธุรกิจวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชนในกรุงเทพมหานครมีระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีความสำคัญกับเงื่อนไขคุณธรรม เงื่อนไขความรู้ และความพอประมาณ (พีรวิญญู จิตรเพ็ชร, 2564)

การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีคุณธรรม พบว่า ปัจจัยทั้งด้านอุปสงค์ และอุปทานของสภาพคล่องจะเปลี่ยนแปลงไปซึ่งทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างอุปสงค์ และอุปทานหน้าที่ของ ธปท. คือ จะต้องเข้าไปบริหารจัดการเพื่อปรับปรุงสมดุลดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อให้อัตราดอกเบี้ยนโยบายสอดคล้องกับอัตราดอกเบี้ยนโยบายที่กำหนด (กนง) กำหนดแนวทางที่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจไม่ร้อนแรงหรือซบเซาจนเกินไปในระยะข้างหน้ารวมทั้งช่วยดูแลอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ในกรอบเป้าหมาย (ชฎาพร ไชยศรี, 2552)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

จากการศึกษาสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ว่าการสร้างเกษตรกรที่มีอยู่ในท้องถิ่นคือการสร้างงานสร้างอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน และการส่งเสริมอาชีพในชุมชน และของสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด โดยสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนจากกระบวนการจากการนำเกษตรกรและบริบทของสังคมของการรวมกลุ่มทำให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงคุณค่าของการทำเกษตร

สรุปและข้อเสนอแนะ

ความสำคัญของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน เนื่องจากการศึกษาเป็นเรื่องที่ทุกคน สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ทุกคนได้มีบทบาทสำคัญในการทำงานได้สำเร็จ ตลอดจนให้การสนับสนุน ส่งเสริมช่วยเหลือองค์กรหรือหน่วยงานในพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นสิ่งที่ยืนยันความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้เป็นองค์กรที่ใหญ่ขึ้นในการร่วมกันพัฒนา จะเห็นได้ว่าชุมชนเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วม และร่วมมือกัน ดังนั้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนจึงมีความสำคัญ จะสามารถช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน และแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน ช่วยให้ทราบความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นเป็นไปทิศทางที่ดี และช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แบบองค์รวม ข้อเสนอแนะ 1) ควรมีการสร้างเครือข่ายในชุมชน และในการตลาด 2) ควรมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อที่จะทำให้คนในชุมชนรู้จักวิธีการทำเกษตรที่ถูกต้อง และ 3) กลุ่มควรมีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตามสื่อต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้คนในชุมชนได้นำผลไม้อีกหนึ่งช่องทาง ด้านชุมชน สามารถสรุปปัจจัยออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรู้ในเรื่องการทำเกษตรอย่างถูกวิธี 2) ส่งเสริมให้คนในชุมชนเปิดตลาดผลิตภัณฑ์การเกษตร และ 3) ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการปลูกผลไม้ เพื่อเป็นวัตถุดิบในการทำสินค้าในการเพิ่มราคา ด้านหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน สามารถสรุปปัจจัยออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี ควรเข้ามาส่งเสริมในการพัฒนาอาชีพให้มีระบบแบบแผนที่มั่นคงมากขึ้น 2) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี ควรให้มีการจัดประชาสัมพันธ์ให้คนทั้งภายในชุมชน และภายนอกชุมชนได้รู้จักวิธีการทำเกษตรมากยิ่งขึ้น และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี ควรมีการสร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็งให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2551). ข้อควรรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด.
- กานต์ กัลป์ตินันท์. (2550). การปรับตัวเข้าสู่ระบบตลาดในธุรกิจชุมชนบ้านบึงหวาย ตำบลบึงหวาย อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ชฎาพร ไชยศรี. (2552). กลยุทธ์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน แม่บ้านเกษตรกรบ้านผาซ้อง ตำบลห้วยส้ม อำเภอกุกระดิง จังหวัดเลย. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ และการประเมินผล. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ณัฐพนธ์ สุกุลพงษ์. (2565). รูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร และพัฒนาชนบท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ธนาวุฒิ พิมพ์กี และจันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์. (2557). การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี. Journal of Multidisciplinary in Social Sciences, 10(1), 1-22.
- ประสิทธิ์ เฝยกลิ่น . (2557). รูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. เทคโนโลยีสุรนารี, 8(1), 1-22.

- พีรวิชัย จิตรเพ็ชร. (2564). การบริหารจัดการธุรกิจวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 8(1), 39-49.
- ลำยอง ปลั่งกลาง. (2550). การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (สสว.). (2565). รายงานสถานการณ์ MSME รายเดือน. เรียกใช้เมื่อ 12 มีนาคม 2566 จาก <https://www.sme.go.th/knowledge/รายงานสถานการณ์MSMEรายเดือน>.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมชุมชน จัดการความรู้ และการสื่อสาร. (2562). ตำบลท่าดี บูรณาการงานผ่านฐานทุนธรรมชาติ. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤษภาคม 2566 จาก <https://web.codi.or.th/20190810-7086/>.